

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

Proiect

CONCEPT

PRIVIND EVALUAREA EXTRAORDINARĂ A JUDECĂTORILOR ȘI PROCURORILOR

I. Cadrul instituțional și competențe

Evaluarea este propusă să aibă loc prin crearea unei misiuni internaționale de monitorizare (MIM), a Comisiei de evaluare (CE), formată din 4 Colegii de Evaluare (CIE), precum și a Colegiului special de Apel (CSA).

1) MIM se propune a fi format din 7 membri, nominalizați de partenerii internaționali (5 membri) și societatea civilă (2 membri).

Componența nominală a celor 7 membri trebuie aprobată de Guvern și, ulterior, aprobată cu o majoritate calificată de 3/5 membri în Parlamentul țării. Parlamentul nu va putea alege de pe lista membrilor desemnați: fie va aproba întreaga listă, fie o va respinge, furnizând motivele acesteia.

Membrii MIM trebuie să fie experți cu o vastă experiență, integritate și profesionalism demonstrat.

MIM-ul va fi sprijinit de un secretariat separat. De asemenea, MIM va avea acces la resursele informaționale gestionate de autoritățile și instituțiile publice din țară.

Scopul principal al activității MIM este de a sprijini activitatea CE, inclusiv prin: selectarea membrilor CE și ai CSA, sprijinirea în motivarea deciziilor CE, precum și prin contestarea deciziilor CE și ale Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) și ale Consiliului Superior al Procurorilor (CSP) cu privire la deciziile lor legate de cariera judecătorilor și procurorilor.

2) CE este formată din 12 membri, dintre care ar putea fi și foști judecători și procurori.

Comisia de Evaluare este formată din 4 Colegii de Evaluare a câte 3 membri fiecare. Colegiile de Evaluare efectuează evaluarea subiecților incluși în evaluarea extraordinară în baza rapoartelor motivate de evaluare, iar CE adoptă hotărâri privind aprobarea sau respingerea rapoartelor privind evaluarea subiecților. În cazul evaluării judecătorilor și procurorilor, rapoartele de evaluare sunt aprobate prin hotărârile CSM/CSP.

CE este asistat de un secretariat separat și are acces la resursele informaționale gestionate de autoritățile și instituțiile publice din țară.

3) CSA este un colegiu separat în cadrul Curții de Apel Chișinău, cu un secretariat și un organ administrativ separat, care nu au legătură cu conducerea Curții de Apel Chișinău. Acesta este format din 7 judecători și 2 judecători supleanți, selectați de MIM, propuși în funcție de către CSM și numiți prin decret prezidențial. Judecătorii trebuie să aibă cel puțin 10 ani de experiență în sectorul juridic, să respecte cerințele de integritate și să nu fie din partea judecătorilor existenți. CSA examinează acțiunile de chemare în judecată împotriva deciziei CE și a hotărârilor CSM și CSP. De asemenea, are un secretariat separat și acces la informații, așa precum este la MIM și CE.

II. Cine urmează să fie evaluat?

Proiectul de lege urmează să stabilească trei etape ale procesului de evaluare. În prima etapă vor fi evaluați judecătorii de la Curtea Supremă de Justiție (CSJ), curțile de apel, Procuratura Generală, procuraturile specializate (anticorupție și împotriva criminalității organizate). A doua și a treia etapă vor implica instanțele și procuraturile inferioare.

III. Procedura de evaluare

Procedura va implica următoarele etape principale:

1. Identificarea pe baza unei liste a persoanei evaluate și a informațiilor privind începerea procesului de evaluare;
2. Colectarea datelor privind candidatul evaluat;
3. Analiza datelor, procesul de examinare cu participarea subiectului și emiterea deciziei;

4. Pentru CSM și CSP – aprobarea sau refuzul aprobării hotărârii CE;
5. Contestarea hotărârii în CSA (dacă este cazul);
6. Executarea hotărârii.

IV. Ce se evaluează?

Este evaluată integritatea subiectului evaluării. Nepromovarea evaluării integrității conduce la eliberarea din funcție.

În timpul evaluării integrității, persoana va fi verificată cu privire la activele și cheltuielile sale raportate la veniturile legale disponibile și declarate. În cazul unor neconcordanțe între activele disponibile și cheltuielile suportate și veniturile legal disponibile, se consideră că subiectul nu a trecut de verificarea integrității.

Verificarea bunurilor și cheltuielilor nu se va limita doar la persoană, ci va implica și membrii familiei acesteia. Astfel, în cazul imposibilității membrilor familiei de a-și justifica bunurile și cheltuielile, precum și sursa donațiilor lor către persoana evaluată, dacă este cazul, aceasta nu va promova evaluarea integrității.

De asemenea, aspectul de integritate va presupune și verificarea cazurilor când judecătorii și procurorii nu au rezolvat starea de conflict de interese în activitatea lor, precum și modul cum au instrumentat cauze concrete, inclusiv dacă au emis decizii vădit abuzive/ilegale.

V. Aspecte de constituționalitate

Proiectul de lege nu propune modificarea Constituției, ci includerea CSM și CSP ca actori care decid asupra carierei judecătorilor și procurorilor. De asemenea, procesul de numire a judecătorilor în CSA se va asigura de CSM, după o selecție a lor de către MIM.

Sarcina probei asupra naturii ilicite a bunurilor care este stabilită în Constituție este pe seama CE. Ulterior persoana evaluată va putea prezenta poziția sa, inclusiv probele pe care le va considera relevante.

Pe subiectul nemijlocit legat de verificarea respectării regimului de interese în activitatea judecătorilor și procurorilor, CE va veni cu evaluări preliminare cu privire la persoana evaluată, după care aceasta din urmă va avea posibilitatea să explice de ce a luat astfel de decizii/acțiuni.

VI. Condiții prealabile pentru punerea în aplicare

Mecanismul de evaluare va necesita un sprijin important, inclusiv financiar, din partea partenerilor de dezvoltare, pe lângă voința socială existentă, voință politică solidă în Parlament și un set foarte bine structurat de norme procedurale.

Sunt necesare modificări ample la legislația procesuală, inclusiv adoptarea de derogări de la cadrul legislativ existent. Pentru a asigura un suport extins în Parlament, legea va fi votată cu o majoritate calificată de 3/5, inclusiv modificările la legislația procesuală, pentru a asigura o stabilitate a mecanismului. Orice modificări la mecanismul de evaluare vor trebui să fie consultate în prealabil cu organele create în acest sens (MIM, CE și CSA). Modificarea mecanismului de evaluare nu va putea fi efectuată fără o evaluare minuțioasă a impactului modificărilor propuse. Legile de modificare vor fi aprobate cu cel puțin 3/5 din numărul deputaților aleși.

VII. Acțiuni adiționale pentru a asigura sustenabilitatea exercițiului de evaluare extraordinară

Pentru a putea implementa eficient mecanismul de evaluare, evaluarea integrității candidaților la funcțiile de membru al CSM și CSP, precum și al colegiilor, va fi efectuată înainte de convocarea Adunării Generale a Judecătorilor și Adunării Generale a Procurorilor. Această evaluare va verifica dacă candidații pentru funcțiile electivă în cadrul CSM, CSP și colegiile specializate corespund cerințelor de integritate și justificare a averii deținute și a cheltuielilor – parte a stilului lor de viață.

De asemenea, pentru a suplini posturile potențial devenite vacante urmare a exercițiului de evaluare, INJ va fi suplimentat cu un număr mai mare de audienți, care de asemenea vor fi verificați la capitolul integritate înainte de a începe studiile la INJ.